

**Felmérés unió szintű korrupció ellenes programokról
- a pártok válaszai -**

A Transparency International Magyarország levélben kereste fel az európai parlamenti választásokon jelöltet állító pártokat, abból a célból, hogy képet kapjunk arról, hogy a pártok programjai mennyiben tükrözik elkötelezettségüket a korrupció elleni fellépésben.

A Transparency International által összeállított kérdőívet az MSZP, az SZDSZ, az MDF és a KDNP töltötte ki, a Jobbik és az LMP nem válaszolt.

A Fidesz a kérdőív kitöltése helyett egy válaszlevélben fejezte ki elkötelezettségét a korrupció visszaszorításával kapcsolatban. Sziijártó Péter kifejtette, hogy a válságból való kilábalás egyik előfeltétele a gazdaság növekedési pályára való állítása. Ehhez azonban elengedhetetlenül szükséges a feketegazdaság és a korrupció visszaszorítása. A válaszlevélben Sziijártó hozzátette, egyetért a Transparency International Magyarországgal abban, hogy a közbeszerzési törvény hatékony módosításaival éves szinten akár 150-200 milliárd forinttal is növelni lehet a költségvetés mozgásterét, amely alapjául szolgálhat a gazdasági növekedést ösztönző adócsökkentésnek.

A felmérés alapjául szolgáló kérdőív 10 kérdést tartalmaz, témakörökre bontva.

Korrupcióellenes monitoring az EU-ban

1. Több korrupcióellenes szabály létezik az Európai Unióban (pl. 2003-as tanácsi keretszabályozási határozat, 1997-es egyezmény). Támogatja, hogy EU felállítson egy olyan mechanizmust, amely ellenőrzi, hogy a tagállamok mennyiben felelnek meg ezeknek a szabályoknak?

MSZP válasz:

Az Európai Unióban rendelkezésre állnak azok a mechanizmusok, amelyek azt ellenőrzik, hogy az egyes Tagállamok végrehajtják-e az EU által hozott szabályokat. Ez a mechanizmus a korrupcióellenes jogi normák esetén is működik. Amennyiben az általános monitoring szabályok hatékonysága egy-egy konkrét eljárásban nem megfelelő, akkor az eljárási szabályok tételes felülvizsgálata szükséges.

SZDSZ válasz:

Igen. Az EP liberális frakciója általában véve is támogatja, hogy a tagállamok minden közösségi szabályozás esetében ún. korrelációs táblázatokat készítsenek és hozzanak nyilvánosságra, amelyekből nyomon követhető a közösségi rendelkezések implementációja. A kérdésben említett ellenőrzési mechanizmus ezen túlmutat, de szükséges és támogatható.

MDF válasz:

A Magyar Demokrata Fórum részéről támogatjuk, hogy legyen egységes ellenőrzési mechanizmus és közösségi szintű folyamatos konzultáció ebben a kérdésben. Hasonló ellenőrzési mechanizmusok léteznek akár az OECD esetében is (éves jelentések), de elképzelhetőnek tartjuk egy olyan intézmény létrejöttét, amely az e tárgyban működő kormányok közötti szervezetek mintájára (pl. FATF) vagy akár az OLAF keretei között gyakorolná a tevékenységét.

KDNP válasz:

Igen. A részben mai is működő ellenőrzési gyakorlatot kell erősíteni, szélesíteni. A vizsgálatok eredményeit a széles nyilvánosság elé kell tární. Így sok ellenőrizetlen szóbeszéd megelőzhető.

2. Támogatja, hogy folytatódjon az “együtműködési és hitelesítési eljárás” Bulgária és Románia számára? Támogatná-e ennek az eszköznek az esetleges kiterjesztését minden jelenlegi és jövőbeli EU tagállamra?

MSZP válasz:

Bulgária és Románia esetében az eljárás folytatását támogatjuk. Az összes tagállamban ésszerű lenne egy monitoring rendszer felállítása az aquis communitaire végrehajtása során tapasztalt visszasságok feltárására. Erre a célra jelenleg is állnak rendelkezésre eszközök, de azok bővítése indokolt lehet. Megfelelő eszköznek tűnik a Belső Piaci Scoreboard és Fogyasztói Scoreboard mintájára egy Korruptióellenes Scoreboard felállítása, amely akár ágazati, akár területi vizsgálatok lefolytatására is alkalmas lenne. A PES ebben elkötelezett.

SZDSZ válasz:

A Romániával és Bulgáriával kapcsolatos speciális eszközök a csatlakozási szerződésük rendelkezéseiből fakadnak. Az európai liberálisok természetesen támogatják az eszközök szigorú és következetes alkalmazását a szerződések keretei között. Nem támogatjuk azonban, hogy ezen túlmenően a két ország bármilyen egyedi vagy különleges elbánásban részesüljön. Ha az EU az uniós pénzek felhasználását új, szigorúbb mechanizmusokkal kívánja nyomon követni, akkor az EU egészére kiterjedő rendszert kell létrehozni – amit természetesen támogatunk.

MDF válasz:

Fontosnak tartjuk az eljárás további folytatását a két említett tagország vonatkozásában. Egyúttal követhető elképzelésnek tartjuk, hogy a későbbiekben egy hasonló eljárás kiterjedjen a jelenlegi tagországokra is – akár az 1. pont szerinti ellenőrzési folyamat (az Egyezmény és a Tanácsi kerethatározat megvalósulásának ellenőrzése) összefüggésében.

KDNP válasz:

Igen. A hazai és nemzetközi tapasztalatok, valamint az OLAF és a Bizottság vizsgálatai alapján szükséges.

Az EU költségvetésének reformja és a kiadások átláthatósága

3. Az uniós források 80%-áról a Bizottság és a tagállamok közösen döntenek. Támogatja, hogy az EU egyértelművé tegye az e döntésekért való felelősség megosztását a Bizottság és a tagállamok között?

MSZP válasz:

Indokoltnak tartjuk a felelősség egyértelmű megosztását. Az EP Költségvetési Ellenőrző Bizottsága (COCOBU) évek óta vizsgálja, hogyan lehet az eszközök törvényessége mellett azok hatékonyságát is felügyelni. A kialakítandó mechanizmusnak automatizmusként kell működnie: egyidejűleg minden érintettre ki kell terjedjen anélkül, hogy ez bármelyik piaci szereplő számára aránytalan terhet jelentene.

SZDSZ válasz:

Igen. Az EP liberális frakciója volt az elmúlt öt évben is a vezető szószólója annak, hogy a tagállamok legalább pénzügyminiszteri szinten igazoló nyilatkozatot (statement of assurance) adjanak az átvett közösségi forrásokról, amelyben személyes politikai felelősséget vállalnak a források szabályszerű felhasználásáért, és költségvetési garanciát a jogszerűtlenül felhasznált források visszafizetéséért.

MDF válasz:

A döntési kompetenciákért való felelősség meghatározását elfogadhatónak és támogathatónak tartjuk.

KDNP válasz:

Igen. Nagyon érzékeny, történelmi múltra visszatekintő problémáról van szó. Olyan rendszert kell megalkotni, amelyben a tagállamok felelőssége nem hárítható az Európai Unióra. Világos, Európa polgárai számára az eddiginél sokkal átláthatóbb megosztási rendszert kell kialakítani.

Átlátható uniós közbeszerzés

4. Bevezessen-e az EU egy, az egész unióra kiterjedő, közbeszerzésekből kizáró, "feketelistát" azokról a cégekről és egyénekről, amelyeknél bizonyítható a korrump gyakorlat?

MSZP válasz:

Egy egységes "feketelista" létrehozása támogatható, de a listára való fel- illetve lekerülés szabályait (ideértve a jogorvoslati eljárás részleteit), garanciáit előzetesen pontosan meg kell határozni.

SZDSZ válasz:

Az SZDSZ nyitott az ezzel kapcsolatos egyeztetésekre. Az ördög itt a részletekben lakozik. A korrump gyakorlat csak beismerés vagy jogerős bírósági ítélet esetén tekinthető bizonyítottnak (esetleg független auditor eljárása alapján, ha munkájához minden szükséges információt megkap). Egy jogerősen marasztalt céget sem lehet ilyen módon szankcionálni, ha az ítélet hatására megvált érintett munkatársaitól vagy teljesen új menedzsmentet alkalmaz. A

bejegyzéseket meghatározott idő után törölni kell a feketelistáról, ha az érintett cég nem folytat bizonyítottan korrump gyakorlatot stb.

MDF válasz:

Az egész unióra kiterjedő "feketelista" létrehozását támogathatónak tartjuk, ugyanakkor megjegyezzük, hogy ebben a vonatkozásban jelentős hazai jogalkotási feladatok is vannak, tekintettel arra, hogy akár a versenytörvény, akár a közbeszerzési törvény felülvizsgálatra szorul, mivel a korábban elmarasztalt piaci szereplők vonatkozásában a szabályozás mindmáig diszpozitív, tehát csak a lehetőségét teremti meg az ilyen jogsértés miatt elmarasztalt cégek későbbi kizárhatósága felé. A Magyar Demokrata Fórum több alkalommal szót emelt azért, hogy ebben a kérdésben a jogszabályok szigorodjanak és a kizárás ne csak lehetőség, hanem kötelezettség legyen a kiírók oldalán.

KDNP válasz:

Igen. Erre általános igény van az Európai Unió tagországaiban.

Átlátható uniós lobbizás

5. Létrehozzon-e az EU egy kötelező lobbista-regisztert, amely nyilvánosságra hozná a lobbiszervezetek pénzügyi adataikat, minden lobbista nevét?

MSZP válasz:

A már működő CONECCS adatbázis működésének tapasztalatai pozitívak, a professzionális ipari lobbisták jelentős része önként regisztráltatta magát, így a hagyományos szakmai lobbitevékenység átláthatóvá vált. Az önkéntes regisztráció további ösztönző mechanizmusokkal történő szorgalmazása hatására az ipari regiszter teljessé válhat.

A jelenlegi szabályozás hiányossága, hogy az érdekérvényesítést folytató civil szervezetekre esetenként enyhébb szabályokat alkalmaz. Ezen szervezetek tekintetében a lobbizásra vonatkozó szabályozás és önkorlátozási megállapodások kevésbé működnek annak ellenére, hogy non-profit jellegüktől függetlenül tevékenységük egyértelműen lobbizásnak minősül.

SZDSZ válasz:

A jelenlegi önkéntes lobbista-regiszter működési tapasztalatainak értékelése még tart. Tekintettel arra, hogy az önkéntes regisztrációk köre és mélysége egyelőre nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, elképzelhetőnek tartjuk egy kötelező regiszter bevezetését is. Támogatjuk azt az elképzelést, hogy az EP-ben jelentéstevőként (rapporteur) eljáró képviselő foglalja bele jelentésébe függelékként azokat a lobbistákat és érintett szervezeteket, akikkel a jelentés elkészítése kapcsán találkozott, és akik a jelentés tartalmát hozzájárulásukkal befolyásolták.

MDF válasz:

Az átláthatóság irányába mutató, támogatható lépés lenne. Mindamellet itt ismételtelen fel kell hívni a figyelmet a hazai szabályozás hiányosságaira: a 2006-ban elfogadott lobbitorvény lényegét tekintve alkalmazhatatlan, nem tölti be a funkcióját, alapvető felülvizsgálatra szorul. Jogalkotási zsákutcának is nevezhetnénk, amit mielőbb átfogó felülvizsgálatnak kellene alávetni és a szabályozás elveinek és koncepciójának szintjéről újragondolni a hazai lobbizás jogi hátterének kérdését.

KDNP válasz:

Igen. Erre általános igény van az Európai Unió tagországaiban.

Az uniós dokumentumokhoz való legteljesebb körű hozzáférés

6. Biztosítsa-e az Európai Unió az uniós polgárok számára az uniós dokumentumokhoz való legteljesebb körű hozzáférést (ideértve az olyan információkat, hogy ki jut hozzá az uniós pénzekhez, hogyan szavaztak a tagállamok a Tanácsban stb.)?

MSZP válasz:

Nem. Az Európai Uniónak teljessé kell tennie az érdemi döntésekhez való, a jelenleginél gyakorlatibb és hatékonyabb hozzáférés lehetőségét. A teljes nyilvánosság azonban elsősorban a Tanács munkája esetén az eljárás hatékonyságának jelentős romlásával járna, hiszen a döntési folyamat során létrejövő adatok nyilvánosságra hozatala megoldhatatlan feladat elé állítaná az intézményrendszert.

Ugyanakkor egy totálisan nyilvános rendszerben a formális döntéshozatali mechanizmusok szükségszerűen visszaszorulnának az informális, „nemhivatalos” kommunikációs csatornák javára, ami nem szolgálhatja az Unió érdekeit.

SZDSZ válasz:

Igen. Az EP liberális frakciója támogatta, hogy a KAP által támogatásban részesülő személyek és szervezetek körét ne csak offline nemzeti adatbázisokban, hanem interneten hozzáférhető közösségi regiszterben is közzétegyék. Hasonló szabályozást indokoltnak tartunk a kohéziós és regionális fejlesztési források tekintetében is. Általános álláspontunk, hogy biztosítani kell a Tanács valamennyi ülésének nyilvánosságát, ahol szavazás vagy formális döntéshozatal történik.

MDF válasz:

Támogatjuk a szélesebb körű átláthatóságot ebben a kérdésben is.

KDNP válasz :

Igen. Az Európai Unió, sok tagállam gyakorlatán túlmenően nagy hangsúlyt fektet az átláthatóságra. Ezt a hagyományt kell a tagállamok kormányait tömörítő Tanácsban is erősíteni.

Összeférhetlenségi normák az uniós intézményeknél

7. Fogalmazzon-e meg az Unió világos összeférhetlenségi szabályokat az uniós alkalmazottak és az Európai Parlament képviselői számára, továbbá gondoskodjon-e ezen szabályok szigorú betartásáról?

MSZP válasz :

Az Európai Parlamenti képviselők választott képviselőként töltik be tisztségüket. Minden tagállam alkotmányos joga, hogy maga határozzon arról, milyen összeférhetlenségi kört állapít meg számukra, így ezen döntésnek, vagy a döntés végrehajtásának elvonása tagállami hatáskörből rendkívül aggályos.

Az uniós alkalmazottak estén az összeférhetlenség szabályozásának kérdése valóban az unióra tartozó kérdés. Az egyes nemzeti munkajogok, így a magyar jog is ismeri a párhuzamos foglalkoztatás tilalmát, illetve a munkaviszony megszűnését követő időszakra

vonatkozó versenykizáró megállapodásokat. Hasonló jogi eszközök rendelkezésre állnak az ilyen visszas helyzetek elkerülésére, szükség van azonban közös és egységes iránymutatásra és elkötelezettségre alkalmazásukhoz, illetve végrehajtásuk ellenőrzésére.

SZDSZ válasz:

Igen. Az EP a maga részéről ebben a ciklusban megalkotta a képviselők és asszisztenseik új státútumát, amely a korábbinál egységesebb szabályozást vezet be, és kizár számos visszaélési lehetőséget. A revolving door jelenség felszámolása uniós szinten is indokolt.

MDF válasz :

A kérdés nyilvánvalóan összefügg az 5. kérdéssel. Ennek a problémának a megnyugtató rendezését is fontosnak tartjuk.

KDNP válasz :

Igen. Az Európai Unió hitelességének egyik legfontosabb ismérve, hiszen közpénzről van szó.

8. Legyen-e biztosított az Európai Csalás Elleni Hivatal (OLAF) teljes függetlensége; első lépésként válasszák-e le teljesen az Európai Bizottságról?

MSZP válasz:

További vizsgálatra szorul, hogy az OLAF költségvetésének a Bizottság sorából az egyéb intézmények sorába való átkerülés és az intézmény EP alá rendelése bizonyítottan nagyobb függetlenséget hozna-e. A kérdéses változás azzal is járna, hogy az ECA önállóan vizsgálja az OLAF-ot, és az Európai Parlament ad zárszámadás felmentést a számára. Az ECA és az EP COCOBU jelenleg is vizsgálja a kérdést, csakúgy, mint más, hasonló státuszú (pl. ACER) intézmények hasonló átminősítését. Az OLAF jelenlegi függetlensége azonban nem válhat olyan fokúvá, hogy az Európai Parlamenttől és az Európai Bíróságtól megtagadhasa a tájékoztatást és véleményadást a folyamatban lévő ügyekről, ha az szükséges és indokolt.

SZDSZ válasz:

Bár az OLAF függetlenségével kapcsolatban konkrét, egyedi ügyekben még nem merültek fel megalapozott aggályok, a teljes függetlenséget szervezeti és költségvetési szempontból is lehet erősíteni. Ezeket a törekvéseket az SZDSZ támogatni tudja, azonban nem az OLAF függetlenségével kapcsolatos elvi problémákat tekintjük az EU legégetőbb transzparencia-hiányosságának.

MDF válasz:

Támogatjuk a Hivatal függetlenségének az erősítését, ugyanakkor nyilvánvaló, hogy ehhez meg kell találni a megfelelő jogi mechanizmusokat (jelölés, kinevezés, költségvetés egyeztetésének és elfogadásának kérdései).

KDNP válasz:

Igen. A nagyobb függetlenség csak segíti a szervezet munkájának hatékonyságát.

A bizottsági háttér is nagyban segítette az OLAF tekintélyének növekedését az elmúlt tíz esztendőben.

Igazságügyi együttműködés a büntethetőség növelése érdekében

9. Erősítse-e az EU a rendőrségi és igazságügyi együttműködést a korrupcióellenes harc részeként; egyszerűsödjön-e a határon átnyúló büntetőeljárás?

MSZP válasz:

A korrupcióellenes harc terén való együttműködés erősítését támogatjuk a Lisszaboni szerződésnek megfelelően, de annak megtartását javasoljuk a rendőrségi és igazságügyi együttműködés egységének keretében az EUROPOL felhasználásával.

SZDSZ válasz:

Igen, de csak a büntetőeljárásban részt vevő személyek jogaira vonatkozó egységes standardok megalkotásával párhuzamosan.

MDF válasz:

Számos más összefüggésben is (szervezett bűnözés, kábítószer-kereskedelem, embercsempészet...) fontosnak tartjuk az együttműködés erősítését, beleértve ebbe természetesen a közélet tisztasága elleni bűncselekményeket is.

KDNP válasz:

Igen, régóta megfogalmazott alapvető követelmény.

A korrupcióellenes küzdelem és a bővítés

10. Megerősítse-e az Unió a tagállamokban és a tagjelölt országokban működő független a civil szervezetek korrupcióellenes tevékenységét és vizsgálódását? Biztosítson-e mérhető és objektív korrupcióellenes mutatókat (benchmark)?

MSZP válasz:

Javasoljuk a címből a 'bővítés' szó kivételét, mert azt a hamis látszatot kelti, hogy a korrupció elsősorban vagy kizárólag az újonnan csatlakozott vagy jelenleg csatlakozásra váró államok sajátja. A civil szféra ellenőrző funkciója jelentős. Ugyanakkor a civil szervezetekre természetüknél fogva hatósági, vagy annak látszatát keltő tevékenység nem telepíthető. Ennek megfelelően az Uniónak támogatnia kell az ilyen civil szervezetek működését és a velük való együttműködési hajlandóságot, de a kérdésben foglalt "tevékenységük megerősítése" a civil szférában nem értelmezhető. Bármely állam vagy az unió aktív részvétele az állami ellenőrzéssel foglalkozó civil szerveződésekben automatikusan azzal járna, hogy a kérdéses civil szervezetek függetlensége megszűnne. A mérhető és objektív, korrupcióra vonatkozó mutatók kidolgozását támogatjuk.

SZDSZ válasz:

Az európai liberálisok támogatják az önálló, független civil szféra megerősödését a tagállamokban és a tagjelölt államokban (Szent-Iványi István jelentésének az Előcsatlakozási Eszközről ez volt egyik központi eleme), amibe beletartozik a transzparenciával foglalkozó civilszervezetek működése is. Ha az OLAF státusza a fentebb említetteknek megfelelően változik, és általánosabb hatáskörrel ruházzák fel, kompetenciájába tartozhat mérhető benchmarkok kialakítása is, esetleg a tagállamok maguk is tehetnek erre kísérletet az open method of coordination keretében. Ugyanakkor látni kell, hogy ennek hozzáadott értéke

viszonylag csekély a független civilszervezetek tényfeltáró tevékenységéhez képest, ahol már régóta alkalmaznak kiforrottnak tekinthető standardokat.

MDF válasz:

Rendkívül fontos kérdésnek tartjuk, ugyanis a korrupció elleni fellépés egyik alapvető szereplője a civil kontroll, a politikától független szervezetek működése ezen a területen. E mellett fontosnak tartanánk egy önálló, független és elkülönült szervezet létrehozását a korrupció elleni küzdelemmel összefüggő feladatok összehangolására és ellátására.

KDNP válasz:

Igen. Ezen szervezetek politikai, gazdasági függetlensége teljes megtartása mellett.